

מרבאט לביבי: כיצד לשמר את הסכמי אברהם בשנת טראמפ

written by אשר פרדמן | 24.12.2024

השבוע לפני ארבע שנים התקיימה הפגישה ההיסטורית בארמון המלוכה ברבאט בין מלך מרוקו, מוחמד השישי, לבין היועץ לביטחון לאומי של ישראל, מאיר בן שבת, ויועצו וחותרו של הנשיא טראמפ, ג'ארד קושנר. פגישה זו הובילה לפריחה חסרת תקדים ביחסים בין ישראל למרוקו. תיירים ישראלים הסתובבו בשווקים של מרקש וביקרו בבית הכנסת העתיק במלאח שבעיר, יזמים ומשקיעים ישראלים ומרוקאים נפגשו בכנסים נוצצים, וסטודנטים מרוקאים הגיעו ארצה לחקור את תחום האנרגיה והאגירה.

מאז פרוץ המלחמה בעקבות מתקפת ה-7.10, חלה ירידה חדה בביטויי 'השלום החם' בין ישראל למרוקו. אך בד בבד, הקשרים הדיפלומטיים בין רבאט לירושלים נשארו יציבים, והסחר בין המדינות אף עלה ב-2024 לעומת 2023, ב-48% אחוז. גם הסחר עם איחוד האמירויות ובחריין עלה השנה, ב-8% ו-950% בהתאמה.

אז מה צפוי לנו ב-2025, עם חזרתו של הנשיא טראמפ לבית הלבן, מבחינת היחסים בין ישראל למרוקו, ומבחינת הנורמליזציה האזורית בכלל? ומה ישראל יכולה וצריכה לעשות היום כדי לממש את הפוטנציאל האדיר הגלום בכהונה השנייה של הנשיא האמריקאי החתום על הסכמי אברהם? אין להתעלם מהעובדה שהתמונות הקשות ששודרו ברחבי העולם הערבי מעזה השפיעו רבות על דעת הקהל באזור, דבר שעלול להקשות על מדינות כגון ערב הסעודית להרחיב את הקשרים הביטורליים הגלויים עם ישראל בתקופה הקרובה. אל מול האתגר הזה, מדינת ישראל צריכה לפעול במספר אפיקים. ייתכן שבמקום להתמקד בראש ובראשונה בסעודיה, נכון יהיה להשקיע מאמצים תחילה בפיתוח היחסים עם שורה של מדינות ערביות ומוסלמיות באפריקה ובאסיה שפחות מוכרות לציבור הישראלי, ולהשאיר את הפרס הגדול ☑ שלום עם ריאד ☑ לשלב השני.

בנוסף, יש לקדם יוזמות מולטילטרליות משנות מציאות, כגון מסדרון הסחר, האנרגיה והתקשורת שיחבר בין הודו במזרח לאירופה במערב דרך המפרץ, ירדן וישראל (המכונה מסדרון IMEC). דוגמה נוספת ליוזמה אזורית מהפכנית היא "ברית ההגנה המזרח תיכונית". יוזמה כזו עשויה להתאים לתפיסת ה"אמריקה תחילה" של הנשיא טראמפ, אשר חותרת לראות את בעלות הברית של וושינגטון לוקחות יותר אחריות על ההגנה העצמית שלהן, על מנת לאפשר לארה"ב להפנות קשב ומשאבים להתמודדות עם סין. כמובן שחשוב יהיה במקביל להדגיש את מרכזיותה של טהרן בציר הסיני-רוסי-איראני-צפון קוראני הפועל נגד האינטרסים של ארה"ב.

קידום מוצלח של פרויקטים שאפתניים כאלו, כמו גם הרחבת הסכמי אברהם למדינות חדשות מעבר לסעודיה, יחייב מינוי גורם רשמי ישראלי מוביל, שמסוגל לתכלל מאמצים כלל-ממשלתיים

מורכבים, להתגבר על הסחבת והביורוקרטיה הישראלית, ולנהל קשרים דיסקרטיים שלא יודלפו ישר לתקשורת. יש לזכור שהסכמי אברהם הצליחו להגיע לקו הסיום ב-2020 בדיוק בגלל שמעט מאד אנשים היו בסוד העניינים.

גם במישור היחסים הביטורליים בין ישראל למדינות הסכמי אברהם הקיימות, יש צעדים רבים שישראל תוכל לקדם, על מנת להחזיר את המומנטים החיובי ליחסים. בהקשר המרוקאי, אלו כוללים מינוי נספח כלכלי, השלמת הסכמים בין-ממשלתיים שיעודדו השקעות ועסקאות הדדיות, קידום שיתופי פעולה משולשים בתחום הייצור והסחר יחד עם ארה"ב, התנעת השת"פ האקדמי מחדש, ויצירת מנגנונים שייקלו על אזרחים מרוקאים לקבל אשרות כניסה לישראל ולעבור את נתב"ג בשלום.

ומה לגבי עזה? לא מן הנמנע שמדינות כגון איחוד האמירויות ואפילו סעודיה יהיו מוכנות להשתתף בייצוב הרצועה ביום שאחרי חמאס, אם כי ייתכן שהתקוות שגורמים ישראלים מסוימים תולים בכך הן מוגזמות. בכל מקרה, מדינות אלו לא יהיו מוכנות להשקיע ממשאביהן ויוקרתן בבוץ העזתי כל עוד חמאס נשאר הגורם הדומיננטי בשטח. רק אם וכאשר ישראל תקריס את חמאס כגורם השלטוני החזק ביותר בעזה, אזי יהיה סיכוי כי מדינות האזור יהיו מוכנות לסייע בבניית מנגנונים חדשים לניהול הרצועה.

2024 הייתה שנת מלחמה, ועוד לא תמו הקרבות. אך אם נשכיל לקרוא נכון את מפת האינטרסים של ארה"ב ומדינות המזה"ת, נקדם באומץ וביעילות יוזמות אזורית מהפכניות, ונאמץ את גישת ה"שלום מתוך עוצמה" במקום הקונספציות של אוסלו, ייתכן ש-2025 תהיה השנה בה נחזור למסלול של הרחבת הסכמי אברהם והשלום האזורי.

פורסם במעריב, בתאריך 24.12.2024.